

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 4a

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

Quid dicitur. supra diximus. si dicat forma est illud ipsum quod incipit
esse & hoc ipso momento quo forma est ipsum est con-
stitutum vero de ipse. unde dicitur frequenter. In con-
suetudine forma est totam rei generalitatem. si forma est
rei generalitatem quod non ipsum est nisi quod generaliter
sunt res asseruntur velut id est causa. si quis
dicitur necesse minime est ut causa ipse antecedat

Solutio.

effectum ut supra diximus. Satis est si procedat
effectus ab ea se pendat quo pacto ab in forma
de forma pendet compositum ut ab in dignitate
natura. Sicut in forma tota rei generalitatem

Quid dicitur. necesse est
ut forma est tota
talem rei.

apertum in aliud significare nullum quod quod
forma nonnunquam appellatur sit tota id quod dicitur
catur, aut forma ex qua res naturalis existit
id ex unius perfectione desumitur via predicata in
materia gentia seu ex quo omni rei perfectio procedit

Quid & Quotplex sit Effici-
ens & quam eius causam.

causa Quæstio 4^a Ar.

1° Distinguitur Efficiens
in causa.

Quæ dicitur velle
causa.

causa particularis.

Efficiens in titulo generali quod dicitur solent a
in velle & particularem. Velle illa dicitur quod
effectus ipse distinctior producere potest particulari illa
notam quæ unius in specie principaliter producit
ignis ignis aqua aqua. Ita dicitur causa

2da Simp.
Dylog. 2. scilicet
1. 2.

igni legni calefaciendi caa est.
Dividitur et caa efficiens in totalem & partialem
& modi loquendi splendi accipiunt. 1o quodam
caa totalis illa fit q in suo genere totum effectum
sua generis alterius caa eiusdem ut diversis
modis producit: partialis illa q in suo genere totum
effectum non producit, sicut generis alterius caa eiusdem
ut diversis ordinibus. 2do de longe usitata accipi
caa totalis pro ea q in suo ordine & genere totum
effectum producit sine regulari aliquid alterius ordinis
sine re: partialis ^{pro} ea q nec in suo genere nec in suo
ordine totum effectum producit. V. g. 2da generans
Adamus fuit caa totalis 1o modo eo q sicut generis
caa secunda ac se solo produxit: producit
n. Socratem & Zenonem e caa partialis 1o modo
totalis 2o modo, eo q licet ad eos producendos caa
2da concurrerint non tamen alio ordinis eiusdem fuerint
parentes Socratis et caa totalis 2do modo eo q
licet fuerint concursu accedentes non tamen fuerint in
cursu alterius caa partialis eiusdem generis ordinis
Sed qn duo vices trahunt aut ferunt pondus
ter s se solo trahit aut fert sine alio id est
possunt sine re traxerint uterq e caa partialis illius
tractionis &c.

NB:

Proterea dividit efficientes in subordinatas & non sub, 3ta Divisio.⁷⁵
ordinatas: Non subordinata illa est quae nullo modo a se quaeritur subordinatae.
minime se dependet ut ignis aqua &c. quarum nulla
in se dependet ab altera in se dependet generatione & operatione.
Subordinata causa efficiens illa est quae non a se quaeritur subordinatae.
ita quae se minime se dependet; & ita ad se respicit aut non. ^{Haec 2 plures.}
essentia aut essentialiter subordinatae prioribus quibus quaeritur prioribus.
illa est quarum una absque altera non potest operari
altera non fieri suo dependet; ita subordinatae
liberum pati. posterioribus quibus illa quarum altera quaeritur.
causa absque altera non potest operari: sic subordinatae
stimulares utrobique; nam particulariter de ducere regno,
efficit suos in utrobique & in concorsia: Nam
Deus se solus potest esse effectus producere ea
quasi legem sui statuit ut quaevis
causa non potest esse effectus nisi a se
aut se ducere velit. Haec pro persona deus <sup>Haec duo causas, quibus
essentia differunt.</sup>
sua differunt quibus se quaeritur prioribus,
possunt esse eundem speciei ut patet essentialiter
aut subordinatae minime quippe in essentialiter
subordinatis altera ex sua sua dependet
in altera in causando, quae dependet non datur in
eius speciei eundem; sunt enim sua sua pariter
causandi facultate. ^{2^{do} differunt quae in essentia}
subordinatis necesse est ut non causandi

3tes

superior sit nobilior & perfectior quam inferior non
inferior a superiore pendeat in causando; in aucto-
ritate aut subordinatio id non est necessarium in nec
nec de tanta dependentia. 3tes differunt q^o o^{mn}
essentialiter subordinata simul existant eo pacto
quo concurrunt ad eundem effectum; sic in o^{mn}ib^{us}
causis est in inferior in ipso causandi actu pen-
deat a superiori; quo t^{er}o n^{on} est o^{mn}is in aucto-
ritate subordinatio plures efficientes sua distinctio-
nem in principales & instrumentales, ut in prin-
cipales in physica & moralem vide apud Scotum in 1°
Metaph. c. 2. q. 5

Vide Scot.

Definitio efficientis
s^{ecundum} Aristotem
Quomodo vocat^{ur} in principio
primus

Definitio efficientis talore s^{ecundum} Scotum cap. 3. Efficientis
est id unde in principio est mutatio seu motus &
quies. Vocat^{ur} in principio n^{on} absolute; n^{on} t^{er}
motus p^{ri}ncipalis est & ab eo movetur efficientis; s^{ed} de p^{ri}ncipali
principio physico q^{uod} motus physico p^{ri}ncipalis d^{istinctio} n^{on} movetur
ad q^{uod} de fine dicit n^{on} p^{ot}est. Si dicitur n^{on} est in
principio motus & quies q^{uod} n^{on} efficientis. Quomodo
t^{er}o est in principio intrinsecum est motus q^{uod} est in
illo ipso subiecto in quo movetur n^{on} p^{ot}est q^{uod} est in
efficientis est in principio extrinsecum n^{on} existens t^{er}
p^{er} essentialiter in illa re in qua est motus ab effici-
ente productus. Nec solus est efficientis principis

Obiectio.
Solutio.

Quomodo efficientis sit
principis Motus.

Sic forma v.g. q̄ est principiu' motus & aliu' motus ignis sursum dici solet efficiens illic motus
hinc alia rōe dicitur dicitur atq̄ forma efficiens
hinc physici dicit principiu' motus ut quo ipsum

Quandam proprie dicitur
Efficiens

Obiectio 1a.

Solutio.

1a obiectio.

Solutio.

In quo dicitur causalitas
Efficiens

efficiens ut quod. Deniq̄ notat q̄ licet ipse
efficiens illud dicat q̄ aliud a se & extra se
efficit illud in supposito et eē efficiens q̄ in se
ipso atq̄ efficit. Obiectio 1a. hinc motus
attigat mutatio physica in deficiente efficiens
tunc eē deum ut res creant nō eē causā efficiens;
q̄a nec creat res creant s̄ natura
physicā. Ideo nō eē causā efficiens physica
ut creat eē t̄ causa efficiens q̄a efficiens
atq̄ potest quā causā efficiens physica. Si ista
dicat; deum ut concurrat ad productionē
reatus in causis 2 dicit nō potest dici causā
causā q̄ppe q̄ mouet motus & mutat inmutat.
cu' t̄ efficiens eā mouens et ista mouens dicit
at Ideo t̄ rōe efficiens eā physica solutio dicit
dicitur ut sit principiu' motus in alio; id q̄ fieri potest
et si ipsum efficiens nō inuoluit ac mouens. Nā
causam hanc inferiora gignit corrumpit alterat ut
ipsum alterat gignit aut corrumpit
efficiens causalitatis q̄ attrahit ea generatione
do. Jam oēs consistit in eo quo posito se ipsum
explorat

Quo agitur non est infir-
petur.

13

Obiectio 1a.

Solutio.

Obiectio 2da.

sententia haec ita est accipienda ut in alio causato
 cunctis tunc dicitur aliter non solum pro infir-
 fiat sicut inquit: Quia in fluxu seu alio loco
 explicata plane sequitur non enim agens est finis
 esse id unde per oritur mutatio: Tunc n. dicitur unde
 per oritur effectus sed mutatio ut si hinc utitur ad
 ipsa mutatio sed in fluxu seu origine mutatio
 esse agens tunc in istis agentibus per motu mutatio
 nonne agunt. Obiicit 1o. Illud non est aliud quam
 effectus sunt sicut effectus ut est in fieri effectus
 est ita & alio causato, aliqua se priora sequit.
 Hoc non potest esse alia quodam alio alio in infir-
 abendum est - 2o effectus causato non est alio.
 Videtur alio non sicut in hunc alio sua realia esse
 in dicitur sicut & sub hac re sicut hinc se esse
 effectus quatenus eius effectus comprehendit: sed eandem
 spectatam sicut agens illius instrumentum effectus
 sicut hinc se esse sicut causa a qua licet dependet
 non tamen gignit dandam esse aliam in hunc causato
 tales: sed quia id quod ita a causa pendet ut sit ipsa
 causalitas nequaquam alia causalitate indiget: sicut
 nec existens aliam existentiam qua existat nec
 alio alio possit alio qua fiat. Obiicit 2da
 Causalitas debet antecedere esse id quod a causa oritur

sed non solum effectus sed etiam quod ipsa à causa efficiens
 quod alio modo dicitur efficiens causat. Maior
 patet quia quod à causa omni contingit ab illa omni qua
 tergo forte causa est illius productum. Minor patet quia
 omne autem proficitur à causa tanquam ab egerit per
 ipsam cuius virtute autem egerit efficiunt efficiere
 solent. Ideo distinguendo maiorem dicitur ante ratio.
 eade omne id quod à causa omni simpliciter & quomodo modo
 ergo; dicitur antecedens omne id quod à causa omni ut forte
 causa est concedo. Jam licet et ipsa causalitas omni
 utur à causa omni tamen ab illa quasi manet &
 stabilitate sumpta non ab illa prout forte dicitur
 ea per virtutem tanquam propria & fortiter ratio sic
 formali causa ostendit.

Quomodo causa particularis effici
 Certos habeant se ad causas
 Veteres & vicinosa.

Quaestio. 5ta

Quia est de re sententia quod dicitur apud col. Vide col.
 2do p. 98. Nos rem omnem hanc sequuntur effe
 ctibus completorum.

Quia Absentia Absentia causa dicitur virtute sua nihil Absentia sua.
 Quia Absentia Absentia causa dicitur virtute sua nihil Absentia sua.
 Quia Absentia Absentia causa dicitur virtute sua nihil Absentia sua.